

Kotlóssal történő fécánnevelés a Homokpusztai FVK területén (Készítette: Csernus Krisztián)

A kotlóssal történő fécánnevelés lehetőséget biztosít kis mennyiségű, de minőségi állatállomány tenyésztésére, mely a legigényesebb vadászokat is kielégíti. A törzsállomány pótlására legkiválóbb eljárás, hiszen a felnevelt egyedek ténylegesen gyarapítják a természetes állományt. Ezért döntött az apróvadás területtel rendelkező Homokpusztai Földtulajdonosok Vadászati Közössége 2008-ban a kotlóssal történő fécánnevelés mellett.

A fécánnevelés ezen formája azonban különböző problémákat is felvet, mint például a megfelelő kotlósok beszerzése, mely egyre nehezebb feladat, vagy az eljárás munkaerőigénye (az első időszakban nagyobb, mint az intenzív nevelésnél), és a feladat nagy helyigénye a keltető és nevelőládák kihelyezése miatt.

Az eljárásnál, mivel kotlósokkal dolgozunk, megjelenhetnek a házi baromfira jellemző betegségek az állományban.

A következő **eszközök, berendezések** szükségesek a nevelés során:

- Keltető ládák (kotlóládák)
- Nevelőládák (nyitható tetővel)
- Terelők, árnyékolók
- Etetők, itatók (a madár korának megfelelő méretben)
- Villanypásztor (az őrzés hatékonysága érdekében)
- Cspadák (Larsen, élvefogó).

A **keltető ládák** kb. 25 cm sárgahomok rétegre vannak lehelyezve, 50 x 50 cm alapterületűek, aljnélküliek, egyenként nyitható tetővel.

Nevelő ládák méretei: alapterülete 60 x 60 cm; magassága 70 cm (elöl), ill. 60 cm (hátsó); tető mérete 70 x 70 cm. A tetőt linóleummal vontuk be, előrebillenve nyílnak, ami azért fontos, mert az első héten, amíg a kifutók a ládák előtt vannak elhelyezve, sokkal könnyebb a kotlókhöz és a csibékhez való hozzáférés.

A láda elülső oldala lécekből áll, amelyek kb. 10 cm-re vannak egymástól (a kotló nagyságától függően). Ez a rész egy kivehető ajtóval záródik, amire a nevelés első részében van szükség. A láda V alakú kifutója 150 cm hosszú és 50 cm magas.

A keltetés – nevelés előtt két héttel, az összes ládát, etetőt, itatót alaposan le kell fertőtleníteni!

Az **etetők** kisméretűek (a madár korának megfelelőek), ne túl mély pereműek legyenek. Többször kevesebb tápot adagoljunk a romlásveszély csökkentése érdekében (toxikózis), ill. kevesebb, gazdaságosabb lesz az összes tápfelhasználásunk.

Az **itatók** először ne túl nagyok és mélyek legyenek, mert a madár könnyen belefulladásra, ill. túl vizes lehet. Folyadékból is többször keveset adagoljunk, így elkerülhetjük a folyadék túlmelegedését, valamint hatékonyabb lesz a vitamin- és esetleges gyógyszerbevitelünk.

Az őrzés hatékonysága érdekében villanypásztor alkalmazunk, ami viszonylag kis beruházással 24 órás folyamatos védelmet biztosít az állománynak. 3 szál vezeték húztunk ki, az alsó 5 cm magasságra, a középső 15 cm-re, a legfelső 45 cm-re legyen a talajtól. A berendezés folyamatos tisztántartásáról gondoskodnunk kell!

A nevelőteret a további védelem érdekében **csapdákkal** (a környező facsoportok mellett Larsen, a villanypásztor mellett élve fogó vascsapdák) raktuk körbe.

Az **eljárás feltételei: kotlók, nevelőtér, vadföldek, víz, takarmánytároló.**

Állategészségügyi okok miatt a **kotlókat** a legkülönbözőbb helyekről (főleg a környező tanyákról), a legkülönbözőbb fajtákban szerezzük be (amit sikerül). A tyúk mellett a pulyka is tökéletes anyaszerepet tölthet be a nevelés során, a tojtásra kitenyészett fajták kotlási hajlama elég gyenge ezért ezekkel nem szabad foglalkozni. Fontos, hogy a kotlókat egymástól elkülönítve, sötét, de jól szellőző ládákból szállítsuk, legjobb, ha a ládákból fészkeket alakítunk ki, és ezekben, pár

fatojásra ültetjük őket. A ki-be pakolás legyen gyors, a ládák legyenek előkészítve, a lehető legkevesebb zaklatással járjon a művelet!

A nevelés eredményessége szempontjából kulcsfontosságú a megfelelő flóra-összetételű **nevelőtér** kiválasztása. Nevelőtérnek legmegfelelőbb a lucernaföld, de a változatos növényzet-összetételű gyepek is elfogadhatóak. Az állati eredetű táplálék főként a csibék első négy élethetében bír kizárólagos jelentőséggel.

A rendelkezésre álló rovarláplék nem csak élettani jelentőséggel bír, hanem egyúttal a takarmány-felhasználást is csökkenti.

A nevelőtér talajának könnyen száradó meleg talajtípusnak kell lennie, mert a csibék életük első három hetében nagyon érzékenyek a nedvességre, könnyen felfáznak, és ezáltal, nagy veszteségeink lehetnek.

Lehetőség szerint erdő, vagy erdősáv déli oldalát válasszuk, amennyiben nincs, akkor a nevelőtér északi, nyugati oldalán vessünk kukoricát, napraforgót szélfogóként. Ha lehetőségünk van rá, csakis természetes vízforrás közelében jelöljük ki a nevelőtér helyét. Területünkön a nevelőtér mellett lucernaföldet sikerült kialakítani, ill. a nevelőtér többi oldalán is változatos vegetációjú kispárcellás művelés folyik, mely a nevelés szempontjából igen előnyös.

A nevelőtér több pontján finom homokkal kevert fahamut teszünk porfürdőnek, ami véd a külső parazitózisok ellen, és amit a csibék előszeretettel használnak.

A **vadföldek** sokfunkciós szerepet töltenek be a nevelőtér környékén:

- Takarmány: nemcsak a természetesen termesztett növény magja, hanem a rovarláplék diverzitása szempontjából is nagy jelentőséggel bír.
- Klímabefolyásoló szerep: a vadföld köré vetett kultúrnövényekkel a nevelőtér részben védhető az időjárás viszontagságai ellen.
- Védelem a szárnyas ragadozók ellen.
- Helymegkötő szerep: a kibocsátott fécének kevésbé vándorolnak el a vadföldek környékéről, ha az megfelelő összetételű növényekből áll.
- Levadászás szempontjából: mivel a kibocsátóhely egyben a levadászás színhelye is. A vadföldeket tehát úgy kell kialakítani, hogy ne csak a nevelést, hanem a vadászatot is szolgálják.

(Kiváló pl. a 6 sor kukoricával, 6 sor cirokkal, 6 sor napraforgóval vegyesen vetett vadföld.)

A nevelőtér megfelelő **vízforrás** nélkül elképzelhetetlen, az utóbbi évek (kivéve a 2010.) száraz aszályos nyarait figyelembe véve ez különösen meghatározóvá vált. A kibocsátott madarak helyhez kötésében elsődleges tényező a víz.

Területünkön sajnos természetes vízfolyás nincs, ezért ezt a nevelőtér közvetlen közelében, 18-34 m közötti mélységben fúrt kutakkal pótoljuk. A bevizsgált vízzel többféle vízkivételi módszerrel (szélkúttal, szivattyúval, kézi erővel) a folyadékpótlást biztosítani tudjuk. A nyári nagy melegben a folyamatos vízcsere feltétlenül szükséges!

Takarmánytárolásra a nevelőtéren található öreg tanya épületét újjátottuk fel. A tápokat különösen, de a többi takarmányt is óvni kell minden nedvességtől a toxikózis elkerülése végett.

A NEVELÉS TECHNOLÓGIÁJA

- **Kotlók beszerzése → Nevelő ládába helyezés (lámpázott tojásokra) → Állategészségügyi előírások betartása**
- **Nevelő ládák kihelyezése (20 x 20 m, tájolás K-i irányba)**
- **Szoktató terelő panelek elhelyezése + etető, itató**
- **Kihelyezés → mindig az esti órákban!**
- **Kotló nagyságától függően 15-35 csibe/kotló**

A nevelésnél a „**CSIBEADEPTÁCIÓS**” módszert alkalmazzuk. Ez azt jelenti, hogy a csibék nagy részét nem a kotlókkal keltetjük, hanem keltetőből vásároljuk. A kotlókat lehetőség szerint min. 8 – 10 nappal a kelés várható időpontja előtt hozzuk, így elegendő az idő a szelektálásra.

Állategészségügyi szempontból ez az ún. megfigyelési időszak, mely idő alatt a féregtelenítést is el kell végezni. (FLUBENOLLAL (12,5 kg takarmányba 15 g –ot kell keverni) MYKOPLASMA, BAROMFITÍFUSZ, BAROMFIKOLERA ellen pedig ENROCOLIT adunk vízben oldva 2 ml/l adagban. Szőrcsögés esetén TYLANT itatunk, külső élősködők ellen PYRETRIN 89 PHYL-t alkalmazunk szóródobozból, illetőleg fahamut a fürdéshez.)

Az összes kotló beszerzése után CLONE 30 vakcinát itatunk baromfipestis ellen.

A keltető ládáknál, a sárgahomokban kialakított mélyedésekre finom gypszenát teszünk, és ebbe helyezük a próbatojásokat, általában fészkenként 3-4 db kilámpázott fácántojást. A bevált kotlók alatt a kelés előtti 3. nap 3–5 előkelített tojásra cseréljük a kilámpázottakat. Ezekből a csibék egyszerre kelnek az adoptálandókkal. Az előkelített tojásokat zárt „**fűtőtáskákban**” szállítjuk! A kotlók a keltető lánál lévő karikákhoz vannak kötve, lábukra hurkolt spárgával, naponta egyszer etetjük őket, lehetőleg azonos időpontban, a délelőtti órákban. Az etetés időtartamára a keltető láda tetejét nyitva kell hagyni, a tojások szellőzése végett. A keltető folyosót az etetés után rendbe kell tenni, a kotlók visszahelyezése előtt a tojásokat vízzel spricceljük meg a keléshez szükséges páratartalom biztosítása miatt.

Ez a „**csibeadoptációs**” módszer igen jól bevált, facánnevelésünk 3 éve alatt egyetlen kotlót sem kellett lecserélni a csibe el nem fogadása miatt!

Nevelő ládák kihelyezése: a kihelyezés előtti napon, a nevelőtéren lekaszáljuk a nevelőládák elhelyezésére szolgáló sávokat. A ládákat a kifutókkal együtt lehetőség szerint 20 m-es távolságra helyezük el egymástól. Az alsó széleket gondosan ellenőrizzük és minden apró rést földdel tömünk el, mert a kicsi csibék nagyon kis helyen ki tudnak bújni.

Ennél a távolságnál ne tegyük közelebb egymáshoz a ládákat, mert a kifutók elvétele után a csibék nem a saját ládájukba mennek vissza éjszakára, és a jobban hívó kotlók alá, akár száz csibe is be akar bújni, amit az nem tud eltakarni, és megfázhatnak.

A nevelő ládákat és a kifutójukat úgy rakjuk, hogy az kelet felé nézzen, így a reggeli kelő nap korán a csibékre süt, elősegítvén a szárítkozást, napozást, illetve a délutáni erős napsütés nem éri a kotlókat. Ezen kívül a régi technológiát tovább fejlesztettük egy árnyékolóval, mely szintén több funkció: védi az állatokat az erős napsugárzás ellen, az itatókban elhelyezett vizet a túl gyors felmelegedés ellen, a takarmányt és a csibéket esőben az elázás ellen.

A KIHELYEZÉS MINDIG AZ ESTI ÓRÁKBAN TÖRTÉNJEN! Először mindig a kotlót tegyük a ládába, és ezután rakjunk alá testmérettől függően 15 – 35 csibét. Az első két éjszaka az éjjeli őr feladata a kotló alól kívül maradó csibék visszahelyezése. A harmadik éjszakától általában erre már nincs szükség.

Nevelés alatti teendők

- Etetés, itatás – naponta min. 4 alkalommal (indítótáp → többször keveset)

- Esténként nevelőládák bezárása, fertőtlenítés
- 6-7 nap után terelők elhúzása
- 5-7 naponként nevelőládák áthelyezése
- 4-5 hetes kor után kotlók elvétele (pár db marad)
- 10-12 hetes korban nevelőládák összeszedése (néhány db-ot hagyjunk kint a kötődés miatt!)
- Etetők, itatók táblaszegélyekbe helyezése
- Folyamatos ragadozó kontroll! (ragadozógazdálkodás)

3 hetes korig fácán indítótápot etetünk. Az első 3 napban a kotlók is ezt kapják, míg a csibéket meg nem tanítják enni. A kotlók később nagyobb szemű roppantott kukoricadarát vagy áztatott búzát, kukoricát esznek, amit a csibék a mérete miatt nem tudnak felvenni. A csibék a negyedik héttől búzaocsút is kapnak, amit együtt esznek a kotlókkal. Az első héten négyóránként etetünk alacsony szélű műanyag tálcákról. 3 napig a kotló is eléri a tálcát a rácson keresztül, ezután, messzebb tesszük a kifutóban, hogy csak a csibék férjenek hozzá. Amíg a kifutók a ládák előtt vannak, a tápba apróra vágott lucernát is keverünk. Az etetőtálcákat,

ugyanúgy, mint az itatókat, minden este fertőtlenítjük! A táp adagolásával az egész nevelés időtartama alatt óvatosan kell bánni, mert az gyorsan romlik, és toxikózist okozhat, ezért minden este a megmaradt tápot összegyűjtjük és megsemmisítjük.

A harmadik héttől fokozatosan áttérünk a fácánnevelő tápra, naponta háromszori etetéssel. Ez MEBENDAZOL gyógyszert is tartalmaz a SYNGAMUS TRACHEA ellen.

A negyedik héttől naponta kétszer etetünk, és egyre több gazdasági takarmányt is keverünk a táphoz (búzaocsú, napraforgódara, repceocsú). A csibék nem szívesen szoknak át a gazdasági takarmányra, kivéve a repceocsút, amit nagyon szeretnek. (A táp és a repceocsú az, amiért szívesen visszatérnek a madaraink a kibocsátóhelyre.)

Fontos, hogy az első naptól kezdve biztosítsuk a csibék részére az emésztéshez nélkülözhetetlen apró kavicsot.(mosott kavics) először 1-2 mm-es szemcsenagyságban, majd

később 3-5 mm nagyságban.

Az itatás kúpos önitatóból történik minden nevelőládánál. A fácán csibék számára az állategészségügyi technológia betartását az első napi itatással tudjuk elkezdni a következőképpen:

- 1-3. nap 3-4%-os szőlőcukor itatása
- 4. nap antibiotikum itatás - BAYTRIL ORAL 2ml/l oldatban
- 1-10.napig a folyadékot felforralt kamillatea szolgáltatja vagy Kamillavit 2 ml/l oldat
- 7-10. nap PROMOTOR-L itatása 1ml/l
- 17-20. nap. CHICTONIK itatása – ezen, két utolsó 7-10 naponként váltakozva itatjuk 16 hetes korig.

Fontos, hogy bármilyen állategészségügyi probléma vagy elhullás esetén az állatorvost azonnal értesítsük!

Az ötödik – hatodik napon a csibék szárnyező tollai annyira kinőnek, hogy egyre jobban átrepülnek a kifutódeszkát. Ekkor ezeket megnyitjuk a ládák előtt. A kifutó elhúzásával egy időpontban a ládát is odébb helyezzük, friss talajra. Ezután ezt 5-7 naponta ismételjük. (A nagy meleg miatt a ládákat a fák alá, árnyékba helyezzük.)

A negyedik héttől kezdve, egyre több csibe alszik felgallyazva a fákon, egyre messzebb kóborolnak a nevelőtér környékén. Ekkor szabadon engedünk 4 – 6 kotlót, a többit elvisszük a nevelőtérre és értékesítjük.

Lehetőleg a kisebb testű, remélhetőleg jól gallyazókat hagyjuk kint. A kint maradókat

közül mindig van kettő – három, amelyik felül a csibékkal a fára. Ezek a legértékesebbek, amelyeket a vadászatokig kint maradnak. A földön maradókat szintén el kell vinnünk, mert sok csibe lent marad velük a földön, magukhoz hívják, nem engedik felgallyazni őket.

Nagyon kényes dolog a kotlók eltávolítása, mert a csibék ezután gyorsan szétszéledhetnek. A nevelő ládákhöz talán még jobban kötődnek a fácánok, mint a kotlókhoz, ezért ajánlatos a ládák egyharmadát egészen a vadászatokig kint hagyni. (Az IMPRINTING (bevésődés) olyan erős, hogy az előző évi, a kotlósnevelésből származó felnőtt fácánok nevelőtér környékén élő egyedei, rendszeresen visszatérnek a kotlós hangjára a nevelő ládákhöz.)

Mivel a kotlóssal való nevelés elsődleges célja a területen lévő törzsállomány növelése, így a tyúkot sohasem vadásztatjuk.

Tapasztalataink alapján megállapíthatjuk, hogy **a kotlóssal való nevelés eredményeként mindig hibátlan tollazatú, jól repülő, minőségi fácánokat kapunk!** Az intenzív nevelésből származó fácánokkal csak az, az évi vadászati igényt lehet kielégíteni, a természetes állomány pótlására természethez közelebbi extenzív módszerekre van szükség. Az ilyen módszerekkel nevelt fácánok vadászata jobb sportélményt nyújt, előállításuk olcsóbb (mivel a keltetéshez és neveléshez szükséges beruházások értéke messze alatta marad egy nevelőház megépítéséhez képest, ami az intenzív nevelés alapfeltétele) és így több pénzt fordíthatunk a már dúsabb természetes törzsállomány fenntartására és élőhely-fejlesztésre, valamint a területen maradó, nevelésből származó fácántyúkok természetes értéke további ökonómiai értékeket is jelent!